

Datum van
inontvangstneming

:

11/11/2020

Zaak C-501/20

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

6 oktober 2020

Verwijzende rechter:

Audiencia Provincial de Barcelona (Spanje)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

18 september 2020

Verzoekende partij:

M P A

Verwerende partij:

LC D N M T

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Verzoek tot echtscheiding en ontbinding van het huwelijksvermogensstelsel, waarbij tevens vorderingen worden geformuleerd met betrekking tot de zorg en de ouderlijke verantwoordelijkheid voor de minderjarige kinderen, alsook vorderingen tot toekenning van een onderhoudsbijdrage voor de kinderen en tot regeling van het gebruik van de gezinswoning in Togo

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële verwijzing

Prejudiciële verwijzing krachtens artikel 267 VWEU betreffende de uitlegging van de artikelen 3 en 8, en in voorkomend geval 6, 7 en 14, van verordening (EG) nr. 2201/2003 van de Raad van 27 november 2003 betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid, en tot intrekking van verordening (EG) nr. 1347/2000 (PB 2003, L 338, blz. 1), en van artikel 3, en in voorkomend geval artikel 7, van verordening (EG) nr. 4/2009 van de Raad van 18 december 2008

betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen, en de samenwerking op het gebied van onderhoudsverplichtingen (PB 2009, L 7, blz. 1)

Prejudiciële vragen

- 1) Welke uitlegging moet worden gegeven aan het begrip „gewone verblijfplaats” in artikel 3 van verordening nr. 2201/2003 en artikel 3 van verordening nr. 4/2009 als het gaat om onderdanen van lidstaten die in een derde staat verblijven vanwege de aan hen toebedeelde taken als arbeidscontractant van de Europese Unie en die in de derde staat erkend zijn als diplomatiek agent van de Unie, wanneer hun verblijf in die staat betrekking heeft op de uitoefening van de taken die zij verrichten voor de Unie?
- 2) Indien voor de toepassing van artikel 3 van verordening nr. 2201/2003 en artikel 3 van verordening nr. 4/2009 de vaststelling van de gewone verblijfplaats van de echtgenoten afhankelijk is van hun hoedanigheid van arbeidscontractant van de Unie in een derde staat, welke gevolgen zou dit dan hebben voor de vaststelling van de gewone verblijfplaats van hun minderjarige kinderen overeenkomstig artikel 8 van verordening nr. 2201/2003?
- 3) Indien wordt aangenomen dat de minderjarige kinderen hun gewone verblijfplaats niet in de derde staat hebben, kan voor de vaststelling van de gewone verblijfplaats overeenkomstig artikel 8 van verordening nr. 2201/2003 dan als aanknopingspunt de nationaliteit van de moeder, haar verblijfplaats in Spanje vóór het huwelijk, de Spaanse nationaliteit van de minderjarige kinderen en de omstandigheid dat zij in Spanje zijn geboren, in aanmerking worden genomen?
- 4) Indien wordt vastgesteld dat de ouders en de minderjarige kinderen hun gewone verblijfplaats niet in een lidstaat hebben, staat de omstandigheid dat verweerder de nationaliteit van een lidstaat heeft, gelet op het feit dat geen enkele andere lidstaat overeenkomstig verordening nr. 2201/2003 bevoegd is om te oordelen over de vorderingen, in de weg aan de toepassing van de regels inzake residuele bevoegdheid van de artikelen 7 en 14 van verordening nr. 2201/2003?
- 5) Indien wordt vastgesteld dat de ouders en de minderjarige kinderen hun gewone verblijfplaats niet in een lidstaat hebben, hoe moet om de onderhoudsbijdrage voor de kinderen te bepalen het forum necessitatis in artikel 7 van verordening nr. 4/2009 dan worden uitgelegd en aan welke voorwaarden moet met name zijn voldaan om te oordelen dat redelijkerwijs geen procedure aanhangig kan worden gemaakt of gevoerd, of een procedure onmogelijk blijkt, in een derde staat waarmee het geschil nauw verbonden is (in dit geval Togo)? Moet de betrokkene bewijzen dat hij in die

staat vruchteloos een procedure aanhangig heeft gemaakt of een poging daartoe heeft ondernomen, en is er louter op grond van de nationaliteit van een van de partijen sprake van een voldoende band met de lidstaat?

- 6) Is in een geval als het onderhavige, waarin de echtgenoten nauwe banden hebben met bepaalde lidstaten (nationaliteit, vorige verblijfplaats), de omstandigheid dat op grond van de verordeningen geen enkele lidstaat bevoegd is, in strijd met artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie?

Relevante bepalingen van Unierecht

Verordening nr. 2201/2003, de artikelen 3, 6, 7, 8 en 14

Verordening nr. 4/2009, de artikelen 3 en 7

Verordening 2016/1103 van de Raad van 24 juni 2016 tot uitvoering van de nauwere samenwerking op het gebied van de bevoegdheid, het toepasselijke recht en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen op het gebied van huwelijksvermogensstelsels (PB 2016, L 183, blz. 1)

Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, artikel 47

Relevante bepalingen van nationaal recht

Ley Orgánica 6/1985 del Poder Judicial (organieke wet 6/1985 op de rechterlijke organisatie) van 1 juli 1985 (BOE nr. 157 van 2 juli 1985; hierna: „LOPJ”); regeling die de bevoegdheid van de Spaanse rechter vaststelt

I) Overeenkomstig artikel 22 quater is de Spaanse rechter in beginsel bevoegd:

– onder c), op het gebied van persoonlijke en vermogensrechtelijke betrekkingen tussen echtgenoten, nietigverklaring van het huwelijk, scheiding van tafel en bed en echtscheiding en bijbehorende wijzigingen, op voorwaarde dat geen enkele andere buitenlandse rechter bevoegd is, wanneer beide echtgenoten hun gewone verblijfplaats in Spanje hebben op het moment waarop het verzoek wordt ingediend of wanneer zij hun laatste gewone verblijfplaats in Spanje hebben gehad en een van hen daar woont, of wanneer Spanje de gewone verblijfplaats is van verweerder, of, in het geval van een verzoek met onderlinge toestemming, wanneer een van de echtgenoten in Spanje woont, of wanneer verzoeker na de indiening van het verzoek ten minste één jaar zijn gewone verblijfplaats in Spanje heeft, of wanneer verzoeker de Spaanse nationaliteit heeft en ten minste zes maanden vóór indiening van het verzoek zijn gewone verblijfplaats in Spanje heeft, alsook wanneer beide echtgenoten de Spaanse nationaliteit hebben,

– onder d), op het gebied van verwantschap en ouder-kindrelaties, bescherming van minderjarigen en ouderlijke verantwoordelijkheid, wanneer het kind of de

minderjarige zijn gewone verblijfplaats in Spanje heeft op het moment waarop het verzoek wordt ingediend of verzoeker de Spaanse nationaliteit heeft of zijn gewone verblijfplaats in Spanje heeft, of, in ieder geval, sinds ten minste zes maanden vóór indiening van het verzoek zijn gewone verblijfplaats in Spanje heeft.

II) Artikel 22 octies bepaalt:

De Spaanse rechter is niet bevoegd in de gevallen waarin de in de Spaanse wetgeving vastgestelde bevoegdheidsgronden niet voorzien in die bevoegdheid; de Spaanse rechters mogen zich echter niet verschonen noch zich onbevoegd verklaren wanneer het geschil een band heeft met Spanje en de rechters van de verschillende staten die betrokken zijn bij het geschil zich onbevoegd hebben verklaard.

Código Civil (Spaans burgerlijk wetboek)

Artikel 40 bepaalt dat voor de uitoefening van rechten en de nakoming van civielrechtelijke verplichtingen de woonplaats van natuurlijke personen in beginsel hun gewone verblijfplaats is. De woonplaats van diplomaten die op grond van hun ambt in het buitenland verblijven en het recht op diplomatieke immunititeit genieten, is hun laatste woonplaats op het Spaanse grondgebied.

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure in het hoofdgeding

- 1 Partijen zijn op 25 augustus 2010 in het huwelijk getreden in de Spaanse ambassade in Guinee-Bissau. Het huwelijk is ingeschreven in het consulaire register van de burgerlijke stand van Guinee-Bissau. Zij hebben twee kinderen, geboren in Manresa (Barcelona) op 10 oktober 2007 en op 30 juli 2012. De echtgenote heeft de Spaanse nationaliteit. De echtgenoot heeft de Portugese nationaliteit. De kinderen hebben zowel de Spaanse als de Portugese nationaliteit.
- 2 De echtgenoten hebben van augustus 2010 tot februari 2015 in Guinee-Bissau gewoond en zijn toen verhuisd naar de Republiek Togo. In de maand juli 2018 is scheiding van tafel en bed uitgesproken. Na de scheiding van tafel en bed zijn de moeder en de kinderen in de echtelijke woning in Togo blijven wonen en heeft de echtgenoot zijn intrek genomen in een hotel in dat land.
- 3 Beide echtgenoten zijn werknemer van de Europese Commissie en werken in de delegatie van de Commissie in Togo. Beiden zijn aangesteld als arbeidscontractant. Uit de overgelegde stukken blijkt dat arbeidscontractanten niet de hoedanigheid van diplomaat van een lidstaat verkrijgen op grond van hun contractuele verhouding met die instelling. Arbeidscontractanten hebben in het land van bestemming de hoedanigheid van diplomatiek agent van de Unie, maar in de lidstaten van de Unie worden zij alleen beschouwd als personeelsleden van de Unie. Zij genieten een diplomatieke status waarvan de geldigheid beperkt is tot het land van verblijf en tot de toewijzingsperiode.

- 4 Op 6 maart 2019 heeft verzoekster bij de Juzgados de Primera Instancia de Manresa (Barcelona) [rechter in eerste aanleg Manresa (Barcelona), Spanje] een verzoek tot ontbinding van haar huwelijk met verweerder ingediend. Het verzoek betrof de echtscheiding tussen de echtgenoten en de ontbinding van hun huwelijksvermogensstelsel, alsook de vaststelling van de regeling en de wijze van uitoefening van de zorg en de ouderlijke verantwoordelijkheid voor hun minderjarige kinderen, de toekenning van een onderhoudsbijdrage voor de kinderen en de regeling van het gebruik van de gezinswoning in Togo.
- 5 Bij vonnis van 3 juni 2019 heeft de rechter in eerste aanleg het verzoek ontvankelijk verklaard. Verweerder heeft een exceptie van onbevoegdheid opgeworpen op grond dat de Spaanse rechters internationaal onbevoegd zijn om kennis te nemen van de procedure. Bij vonnis van 9 september 2019 heeft dezelfde rechter de exceptie van onbevoegdheid toegewezen en zich internationaal onbevoegd verklaard om kennis te nemen van de procedure. De rechter in eerste aanleg legt ten grondslag aan zijn beslissing het feit dat partijen hun gewone verblijfplaats niet in Spanje hebben. De echtgenote heeft tegen die beslissing hoger beroep ingesteld bij de verwijzende rechter.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 6 **De echtgenote** stelt dat beide echtgenoten in de landen van bestemming een diplomatieke status genieten als erkende personeelsleden van de Unie en dat die status wordt toegekend door het land van ontvangst en ook van toepassing is op hun minderjarige kinderen. Ter staving daarvan legt zij de „laissez-passer” over, dat als diplomatiek paspoort geldt, alsook haar diplomatieke identiteitskaart en die van haar kinderen, afgegeven door de Afrikaanse autoriteiten, een brief van de vertegenwoordiger van de Europese Unie bij de Republiek Togo en de diplomatieke lijst van de Uniedelegatie in Togo, waarop beide echtgenoten zijn opgenomen. Deze stukken onderbouwen de in punt 3 beschreven opvatting.
- 7 Zij stelt dat de bevoegdheid om kennis te nemen van de echtscheiding, van de ouderlijke verantwoordelijkheid en van de onderhoudsbijdrage overeenkomstig de Unieverordeningen wordt vastgesteld op grond van de gewone verblijfplaats en dat de gewone verblijfplaats overeenkomstig artikel 40 van de Código Civil niet overeenkomt met de plaats waar zij als Unieambtenaar werkt, maar met haar verblijfplaats vóór het verkrijgen van die status, namelijk Spanje.
- 8 Voorts betoogt zij dat zij op grond van artikel 31 van het Verdrag van Wenen immuniteit geniet en dat de uitzonderingen waarin dat artikel voorziet niet van toepassing zijn op haar vorderingen.
- 9 Zij beroept zich op de toepassing van het in genoemde verordeningen erkende forum necessitatis en beschrijft de situatie waarin de Togolese gerechten zich bevinden. Verzoekster legt verslagen van de Mensenrechtenraad van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties over (een van 17 augustus 2016, waarin wordt verwezen naar het gebrek aan passende opleiding en bijscholing van de

magistraten en het aanhoudende klimaat van straffeloosheid voor inbreuken op mensenrechten; en een van 22 augustus 2016, waarin melding wordt gemaakt van de bezorgdheid van de Verenigde Naties met betrekking tot de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, de toegang tot de rechter en de straffeloosheid voor inbreuken op mensenrechten, en waarin de opmerking van de Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de mensenrechten wordt aangehaald dat in de rechtbanken juridisch ongeschoold personeel optreedt als bemiddelaar tussen bepaalde rechters en partijen, wat corruptie in de hand werkt). Zij wijst er tevens op dat het Comité voor de uitbanning van discriminatie van vrouwen Togo heeft opgeroepen om de daadwerkelijke toegang van vrouwen tot de rechter te waarborgen.

- 10 **De echtgenoot** stelt dat geen van beide echtgenoten een diplomatieke functie bekleedt in hun respectieve landen, Spanje en Portugal, maar dat zij werknemers van de Europese Commissie zijn in de delegatie van de Commissie in Togo, met het dienstverband van een arbeidscontractant. Volgens hem is het „laissez-passer” geen diplomatiek paspoort, maar een vrijgeleide of reisdocument dat geldig is binnen het grondgebied van derde landen die niet tot de Europese Unie behoren.
- 11 Hij stelt dat niet het Verdrag van Wenen, maar Protocol nr. 7 betreffende de voorrechten en immuniteiten van de Europese Unie van toepassing is, en wel uitsluitend op handelingen verricht in officiële hoedanigheid.
- 12 Volgens hem is het forum necessitatis niet van toepassing.
- 13 Op basis van het voorgaande is hij van mening dat zij hun gewone verblijfplaats in Togo hebben en dat de Spaanse rechter niet bevoegd is krachtens de toepasselijke verordeningen.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzingsbeslissing

Algemene problematiek

- 14 Ter vaststelling van de internationale bevoegdheid van de rechterlijke instanties om kennis te nemen van de echtscheidingsprocedure, waarin tevens maatregelen inzake ouderlijke verantwoordelijkheid, een onderhoudsbijdrage voor minderjarige kinderen en de ontbinding van het huwelijksvermogensstelsel worden gevorderd, moet worden teruggegrepen naar drie verordeningen van de Europese Unie, namelijk nr. 2201/2003, nr. 4/2009 en nr. 2016/1103. In die verordeningen hangt het forum af van twee kernbegrippen, namelijk de gewone verblijfplaats en de nationaliteit. Het belangrijkste aanknopingspunt om in het onderhavige geval de bevoegdheid van de rechterlijke instanties vast te stellen, is de gewone verblijfplaats, aangezien de echtgenoten verschillende nationaliteiten hebben. De genoemde verordeningen bepalen echter niet wat onder gewone verblijfplaats moet worden verstaan.

- 15 Het Hof van Justitie heeft zich nog niet uitgesproken over het begrip gewone verblijfplaats van volwassenen in het geval van echtscheiding. In de arresten die het Hof heeft gewezen, gaat het over het begrip gewone verblijfplaats van minderjarige kinderen: de arresten van 17 oktober 2018, UD (C-393/18 PPU, EU:C:2018:835); 8 juni 2017, OL (C-111/17 PPU, EU:C:2017:436); 9 oktober 2014, C (C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268); 22 december 2010, ██████████ (C-497/10 PPU), en 2 april 2009, A (C-523/07, EU:C:2009:225). In deze arresten wordt, steeds met betrekking tot de gewone verblijfplaats van minderjarige kinderen,
- vastgesteld dat verordening nr. 2201/2003 geen definitie bevat van het begrip „gewone verblijfplaats”;
 - gepreciseerd dat het gaat om een autonoom begrip van Unierecht, dat derhalve moet worden uitgelegd tegen de achtergrond van de context van de bepalingen en het doel van de verordening, met name het doel dat voortvloeit uit punt 12 van de considerans van deze verordening, volgens hetwelk de in deze verordening opgenomen bevoegdheidsregels zodanig zijn opgezet dat zij in het belang van het kind zijn, en met name beantwoorden aan het criterium van de nauwe verbondenheid;
 - ter bepaling van de gewone verblijfplaats van minderjarige kinderen rekening gehouden met verschillende factoren, met name de plaats waar er sprake is van een zekere integratie van het kind in een sociale en familieomgeving, waarvoor de duur, de regelmatigheid, de omstandigheden en de redenen van het verblijf in de betrokken lidstaat in aanmerking worden genomen, hoewel de duur van het verblijf van het kind in een bepaalde lidstaat op zich niet bepalend is om te oordelen dat het zijn gewone verblijfplaats in die lidstaat heeft; het kan een aanwijzing zijn, maar moet samen met andere omstandigheden worden beoordeeld. Ook kan rekening worden gehouden met de nationaliteit van het kind, de omstandigheden waaronder het naar school gaat, de talenkennis en de gezins- en sociale banden van het kind. Verplicht is echter altijd dat het kind op een bepaald moment fysiek aanwezig is in de lidstaat.
- 16 Er is geen rechtspraak over het begrip gewone verblijfplaats van echtgenoten om de bevoegdheid voor een echtscheiding vast te stellen. Er is ook geen rechtspraak over de gewone verblijfplaats van minderjarige kinderen in een geval als in casu aan de orde is, namelijk over de gevolgen die de diplomatieke of een soortgelijke status – zoals de status van personen die als personeelsleden of ambtenaren van de Unie een functie uitoefenen en voor de uitoefening van die functie in derde staten werkzaam zijn – heeft voor de vaststelling van de gewone verblijfplaats.

Niet toepassing van nationale rechtsbegrippen

- 17 De verwijzende rechter oordeelt dat artikel 40 van de Spaanse Código Civil, waarop verzoekster de bevoegdheid van de Spaanse rechters baseert, niet van toepassing is omdat uit de rechtspraak van het Hof inzake de gewone

verblijfplaats van minderjarige kinderen duidelijk blijkt dat het begrip gewone verblijfplaats een autonoom begrip van Unierecht is, en dat om de betekenis en reikwijdte ervan te bepalen het nationale recht van de lidstaten niet kan worden toegepast.

Begrip gewone verblijfplaats van echtgenoten voor de vaststelling van de bevoegdheid om kennis te nemen van het verzoek tot echtscheiding en onderhoudsbijdrage

- 18 Bij het bepalen van de gewone verblijfplaats van de echtgenoten die een verzoek tot echtscheiding indienen, moeten de duur, de regelmatigheid en de stabiliteit van het verblijf van de echtgenoten in een land als Togo in aanmerking worden genomen. Bovendien mag niet worden vergeten dat hun verblijf in dat land rechtstreeks in verband staat met de uitoefening van hun functies als personeelsleden die door de Europese Commissie zijn aangeworven en kan variëren afhankelijk van die functies en van de behoeften van de Commissie. In dat opzicht kan de vraag worden gesteld of hun hoedanigheid van werknemers van de Unie doorslaggevend is om te bepalen dat zij voor de toepassing van artikel 3 van verordening nr. 2201/2003 en van artikel 3 van verordening nr. 4/2009 hun gewone verblijfplaats niet in Togo hebben. Ook kan men zich afvragen of het aanknopingspunt dat wordt gevormd door de nationaliteit van de moeder, haar verblijfplaats in Spanje vóór het huwelijk, een van de nationaliteiten van de kinderen en hun geboorteplaats (Spanje) in aanmerking kunnen worden genomen om de gewone verblijfplaats te bepalen.

Begrip gewone verblijfplaats van minderjarige kinderen van arbeidscontractanten van de Unie

- 19 Indien de hoedanigheid van arbeidscontractant van de Europese Unie een zodanige invloed heeft op het bepalen van de gewone verblijfplaats van de ouders dat wordt geoordeeld dat het verblijf in Togo niet bepalend is voor de vaststelling van hun gewone verblijfplaats, vraagt de verwijzende rechter zich af of de gewone verblijfplaats die voortvloeit uit voornoemde hoedanigheid gevolgen heeft voor het vaststellen van de gewone verblijfplaats van hun minderjarige kinderen.

Uitlegging van de artikelen 6, 7 en 14 van verordening nr. 2201/2003

- 20 Indien de hoedanigheid van werknemer van de Unie geen enkele invloed heeft op de vaststelling van de gewone verblijfplaats van de echtgenoten in een lidstaat, stelt de verwijzende rechter zich de vraag of de regels inzake residuele bevoegdheid van verordening nr. 2201/2003 (artikel 7 voor de echtscheiding en artikel 14 voor de ouderlijke verantwoordelijkheid) moeten worden toegepast en welke invloed artikel 6 van die verordening heeft op de toepassing van de regels inzake residuele bevoegdheid.

- 21 Artikel 6 zou in het onderhavige geval de artikelen 7 en 14 en derhalve de nationale wetgeving inzake de vaststelling van bevoegdheid inzake echtscheidingszaken en ouderlijke verantwoordelijkheid buiten toepassing kunnen laten. Verweerder heeft de Portugese nationaliteit (hij is een onderdaan van een lidstaat), waardoor twijfel rijst of
- a) hij, overeenkomstig artikel 6, slechts krachtens de artikelen 3, 4 en 5 van de verordening voor de rechterlijke instanties van een andere lidstaat kan worden gedaagd (in casu Spanje), met uitsluiting van de mogelijkheid waarin de artikelen 7 en 14 van de verordening voorzien om terug te grijpen naar de nationale wetten van Spanje, dan wel of
 - b) de hoedanigheid van onderdaan van een lidstaat er niet aan in de weg staat dat, wanneer overeenkomstig genoemde verordening geen enkele andere lidstaat bevoegd is, tegen hem een procedure wordt ingesteld overeenkomstig het nationale recht van een andere lidstaat. Het geval dat in de onderhavige zaak aan de orde is, verschilt van dat in de zaak waarin het arrest van 29 november 2007, XXXXXXXXXX (C- 68/07, EU:C:2007:740), is gewezen, waarin verweerder geen onderdaan van een lidstaat was.

Mogelijke schending van artikel 47 van het Handvest

- 22 De verwijzende rechter vraagt zich af of in een geval als het onderhavige, waarin de echtgenoten nauwe banden hebben met bepaalde lidstaten (nationaliteit, vorige verblijfplaats), het zich niet verdraagt met artikel 47 van het Handvest dat verordening nr. 2201/2003 in de weg staat aan de toepassing van de nationale rechtsregels om de bevoegdheid van de staat vast te stellen, of dat er, wanneer er gegronde twijfel bestaat over de onpartijdigheid of onafhankelijkheid van de rechterlijke instanties van de derde staat, bij toepassing van die regels geen enkele andere lidstaat bevoegd is.

Noodzaak om de voorwaarden voor forum necessitatis in verordening nr. 4/2009 vast te stellen

- 23 Als de hoedanigheid van werknemer van de Unie niet doorslaggevend is voor hun gewone verblijfplaats in een bepaalde lidstaat en de regel inzake residuele bevoegdheid van toepassing is, zou de Spaanse rechter krachtens artikel 22 quater, onder d), LOPJ op grond van de Spaanse nationaliteit van de moeder bevoegd zijn om kennis te nemen van de maatregelen inzake ouderlijke verantwoordelijkheid. Volgens artikel 22 quater, onder c), LOPJ, zou hij niet bevoegd zijn om kennis te nemen van de echtscheiding. Overeenkomstig verordening nr. 4/2009, die geen regels inzake residuele bevoegdheid bevat, zou hij ook niet bevoegd zijn om een onderhoudsbijdrage voor de kinderen vast te stellen. De regel waarin artikel 3, onder d), van die verordening voorziet, is niet van toepassing omdat de bevoegdheid is gebaseerd op de nationaliteit.

- 24 Het Hof moet duidelijkheid scheppen over hoe het forum necessitatis van artikel 7 van genoemde verordening moet worden uitgelegd en aangeven:
- aan welke voorwaarden moet zijn voldaan om te oordelen dat redelijkerwijs geen procedure aanhangig kan worden gemaakt of gevoerd, of een procedure onmogelijk blijkt, in een derde staat waarmee de zaak nauw verbonden is,
 - of de betrokkene moet bewijzen dat hij in die staat vruchteloos een procedure aanhangig heeft gemaakt of een poging daartoe heeft ondernomen, en
 - of er louter op grond van de nationaliteit van een van de partijen sprake is van een voldoende band met de lidstaat.